

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@stm.fi

Viite: STM057:00/2016.

Kehitysvammaliiton lausunto hallituksen esityksestä sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisen täydentämisestä

Kehitysvammaliitto ry kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta esittää näkemyksensä hallituksen esityksestä sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisen täydentämisestä.

Kehitysvammaliiton kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset ihmiset ja muut oppimisessa, ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa tukea tarvitsevat ihmiset. Maassamme on noin 40 000 kehitysvammaista ja noin 65 000 puhevammaista henkilöä. Liitto edustaa 93 jäsenorganisaatiota – kuntayhtymiä, kuntia, seurakuntia, rekisteröityjä yhdistyksiä ja säätiöitä – sekä yksityisiä ihmisiä. Liiton jäsenet tekevät kehitys- ja puhevammaistyötä tai toimivat muuten vammaisten henkilöiden hyväksi.

Kehitysvammaliitto käsittelee lausunnossaan vaativan sosiaalihuollon käsitettä, henkilöstöltä edellytettävää osaamista, henkilöstöresursseja ja luvan saannin edellytyksiä.

1. Vaativan sosiaalihuollon käsite

Lakiehdotukseen sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta on 3 §:ään lisätty määritelmät sairaalasta (pykälä 6) ja vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavasta palveluyksiköstä (pykälä 7). Kehitysvammaliiton mielestä nämä kyseiset määritelmät ovat tarpeellista lisätä, sillä myöhemmissä ennakkotarkastusta ja sertifiointia koskevilla pykälillä viitataan näihin määritelmiin. Määrittelypykälä ja sen perustelut ovat asianmukaiset.

2. Henkilöstöltä edellytettävä osaaminen ja henkilöstöresurssien määrittely

Kehitysvammaliiton näkemyksen mukaan vaativien palveluiden tarjoajalta pitää edellyttää vankkaa osaamista, jotta asiakkaan oikeusturva tulee varmistetuksi. Lisäksi palveluntuottajan tulee vastata siitä, että henkilöstöllä on monialaista osaamista. Lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on tuotu esille monialaisena osaamisena lääketieteen ja psykologian osaamisalueet. Kehitysvammaliitto katsoo, että monialaisen osaamisen edellytyksiä tulee täsmentää perusteluosiossa. Mainittujen osaamisalueiden lisäksi vaativissa sosiaalipalveluissa tarvitaan vahvaa sosiaalityön, puhe- ja toimintaterapian ja käyttäytymistieteen erityiskysymysten osaamista.

Lakiesitykseen tulisi lisätä myös vahva yhteistyön velvoite ottaen huomioon asiakkaiden monialaiset tuen tarpeet.

Erityisen vaativien palveluiden asiakkaana ovat esimerkiksi

- huostaanotetut lapset ja nuoret, joilla on vaativan tuen tarve kuten vaikeavammaisuus ja haastavia käytösongelmia;
- monitarpeiset asiakkaat, joilla on vaativaa psykiatrasta oireilua ja/tai somaattisia sairauksia sekä sosiaalisia erityistarpeita;
- asiakkaat, joilla on vaikeavammaisuuden lisäksi esim. päihdeongelmia sekä
- tahdonvastaisen hoidon asiakkaat.

3. Luvansaannin edellytykset

Vaativan tason palvelutuottajiin tulee kohdistua vaatimuksia, jotka edistävät laadukkaan palvelun tarjoamista asiakkaalle. Kehitysvammaliitto pitää erittäin tärkeänä ehdotusta, jonka mukaan sairaaloissa ja vaativan sosiaalihuollonyksiköissä tulee suorittaa joko ennakkotarkastus tai niillä tulee olla sertifioitu laadunhallintajärjestelmä käytössä, jotta ne voidaan merkitä sote-palveluntuottajien rekisteriin. Ehdotus turvaa alkuperäistä esitystä paremmin asiakkaiden turvallisuuden ja varmistaa palvelujen laatua.

Näkemyksemme mukaan on todella tärkeää, että kaikille uusille palveluntuottajille tehdään ennakkotarkastus sekä lisäksi kaikilta palveluntuottajilta edellytetään sertifioidun laadunhallintajärjestelmän käyttöä. Laissa tulee myös määritellä siirtymäaika, jonka aikana kaikkien toimijoiden edellytetään täyttävän peruskriteerit. Korostamme, että sertifioidussa laadunhallintajärjestelmässä päähuomion tulee olla monialaisessa osaamisessa, palvelun laadussa ja asiakkaan näkökulmassa ja siinä tulee kiinnittää huomiota itsemääräämiseen ja oikeuksien toteutumiseen sekä palveluiden laatuun ja vuotuisen asiakaspalautteeseen. Toiminnan aikaisen valvonnan tulee kohdistua kaikkiin palvelutuottajiin riippumatta siitä onko kyseessä sertifioitu vai ennakkotarkastettu palveluyksikkö. Lisäksi valvontaan pitää varata riittävästi resursseja ja valvonta tulee tehdä asiakaslähtöisyys edellä.

Laissa tulee määritellä ne minimivaatimukset, jotka täyttämällä palveluntuottaja saisi toimia erityistason toimijana. Näiden vaatimusten minimitasona tulisi olla jatkuvasti kehittyvä omavalvonta, toimilupa Valvirasta sekä laatuindikaattorien toteutumisen julkinen raportointi.

4. Hyväksytyt laadunhallinnan järjestelyt

Hyväksytyissä laadunhallinnan järjestelmissä tulee olla mukana myös EFQM –malli, jota sovelletaan myös laajasti.

5. Muut huomiot

Hallituksen esityksessä ei oteta huomioon tai käsitellä henkilökohtaisen avun järjestelmää, eikä esityksessä käy ilmi tuleeko henkilökohtaisen avun järjestelmä mukaan lain soveltamisalaan vai jätetäänkö se sen ulkopuolelle. Esityksessä mainitaan, että soveltamisalan ulkopuolelle jätetään omaishoito ja perhehoito, jotka toteutetaan kunnan ja hoitajan välisenä toimeksiantosopimuksena.

Kehitysvammaliitto esittää lisättäväksi lain 2 §:ään, että lain soveltamisalan ulkopuolelle jätetään vammaispalvelulain (981/2008) 8 d §:n mukainen henkilökohtainen apu silloin kun se järjestetään ns. työnantajamallilla korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avun palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset.

6. Vaikuttavuuden arviointi

Tutkimus- ja kehittämisrahoja tulee kohdistaa vaativaa palvelua tarjoavien yksiköiden vaikuttavuuden arviointiin ja yhtenevästi hyödynnettävien vaikuttavuusmittareiden kehittämiseen.

Helsingissä 28.3.2017

KEHITYSVAMMALIITTO RY.

Marianna Ohtonen

Susanna Hintsala

Toiminnanjohtaja

Yksikön johtaja